

Nr 12

Utlåtande i anledning av väckta motioner angående ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för sjukgymnastisk behandling.

Andra lagutskottet har till behandling förehåft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 277 i första kammaren av herr *Nestrup m. fl.*, samt nr 229 i andra kammaren av herr *Munktell m. fl.*

I motionerna, vilka är likalydande, har hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en skyndsam utredning i fråga om möjligheten för riks-försäkringsanstalten att vid tillämpning av 18 § sjukförsäkringslagen lämna dispens för sjuk-kassa att under vissa i motionerna angivna förutsättningar utgiva ersättning för försäkrads kostnad för sjukgymnastisk eller därmed jämförlig behandling, även om behandlingen inte utförts av läkare, av legitimerad sjukgymnast eller av person, som är upptagen i en av riks-försäkringsanstalten fastställd förteckning över personer med sjukgymnastisk utbildning men utan svensk legitimation som sjukgymnast.

Beträffande de skäl motionärerna åberopat till stöd för sitt yrkande får utskottet hänvisa till motionen II: 229.

Gällande bestämmelser m. m.

Jämlikt 18 § *lagen om allmän sjukförsäkring* må allmän sjuk-kassa med tillsynsmyndighetens medgivande och enligt de närmare föreskrifter, som meddelas av tillsynsmyndigheten, besluta, att ersättning skall utgå för försäkrads kostnader för sjukgymnastik eller eljest behandling med bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling. I sådant fall skall den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen i kassan omfatta även förmån, som avses med beslutet.

Med stöd av nämnda lagrum har riks-försäkringsanstalten i cirkulärskrivelse den 25 februari 1960 till de allmänna sjuk-kassorna föreskrivit, att lokal- eller stadscentralsjuk-kassas beslut om ersättning må avse en eller flera av följande behandlingsformer, nämligen sjukgymnastisk behandling (rörelsebehandling och massage), behandling med kortvåg, ultrakortvåg, mikrovåg eller ultraljud, som icke gives i samband med sjukgymnastisk behandling, tryckvariationsbehandling av arteriella genomblödningsrub-

ningar, elektrisk retningsbehandling vid muskelförlamningar, mekanisk sträckbehandling av ryggraden samt foniatrisk behandling. Samtliga ifrågasvarande kassor har sedermera i sina stadgar infört bestämmelser om behandling som nu sagts.

Såsom villkor för att återbäring enligt av riks försäkringsanstalten fastställda grunder skall kunna av sjukkasse utgivas för försäkrads kostnader för sjukgymnastisk behandling gäller, att behandlingen skall ha meddelats av läkare eller legitimerad sjukgymnast eller ock av person, som upptagits i en av anstalten fastställd förteckning över personer med sjukgymnastisk utbildning men utan svensk legitimation som sjukgymnast. Till upptagande i nämnda förteckning kan enligt anstaltens principer endast sådana personer med sjukgymnastisk utbildning ifrågakomma, vilka under längre tid bedrivit väl vitsordad sjukgymnastisk verksamhet.

Enligt nämnda grunder skall ersättning för sjukgymnastisk behandling utgå med $\frac{3}{4}$ av kostnaden för behandlingen, dock högst med $\frac{3}{4}$ av belopp, vilka anges i en av riks försäkringsanstalten fastställd taxa. Nämnda belopp är högre för behandling, som utförts av legitimerad sjukgymnast, än för behandling, som utförts av sjukgymnast som upptagits i den av anstalten fastställda förteckningen. Ersättning utgår inte för patientens resa till och från behandlingen. Däremot ersättes sjukgymnastens resekostnader för behandling i patientens hem med $\frac{3}{4}$.

Tidigare behandling av förevarande fråga

Vid 1959 års riksdag väcktes *motioner* (I: 166 och II: 217) med samma yrkande som i förevarande motioner.

Motionerna behandlades av *andra lagutskottet*, som inhämtade *yttranden* däröver. I tre av yttrandena (De vanföras riksförbund, Riksföreningen mot polio och Riksföreningen mot reumatism) tillstyrktes motionsyrkandet. Övriga sju remissinstanser (medicinalstyrelsen, riks försäkringsanstalten, Kvinnliga legitimerade sjukgymnasters riksförbund, RFA-sjukgymnasternas riksförbund, Svenska sjukkasseförbundet, Svenska vanförevårdens centralkommitté och Sveriges föräldraföreningar för cp-barn) antingen avstyrkte motionsyrkandet uttryckligen eller ställde sig kritiska till det. En närmare redogörelse för remissyttrandena finns i andra lagutskottets utlåtanden nr 21 år 1959 och nr 10 år 1960, vartill utskottet får hänvisa.

Utskottet anförde i anledning av motionerna (utlåtande nr 21):

Som vitsordats från flera håll, råder för närvarande brist på legitimerade sjukgymnaster. Denna brist torde endast i ringa mån täckas av de ca 100 icke legitimerade sjukgymnaster, som upptagits i riks försäkringsanstaltens förteckning. Dessa förhållanden gör att många sjuka, särskilt på landsbygden, har svårt att få ersättningsgrundande sjukgymnastisk behandling. Det

är därför enligt utskottets mening angeläget att förbättra de sjukas möjligheter till sådan behandling.

Allmän enighet torde råda om den i sjukförsäkringslagen gällande principen, att behandling skall vara av betryggande kvalitet för att kunna ersättas av sjukkassa. I fråga om sjukgymnastisk behandling kommer principen till synes i kravet på att den behandlande skall vara antingen legitimerad läkare, legitimerad sjukgymnast eller sjukgymnast, som upptagits i riks-försäkringsanstaltens förteckning.

Av flera remissyttranden framgår, att osakkunnig sjukgymnastisk behandling kan innebära risk för försämring av patientens tillstånd. Motionärernas förslag att behandlingen alltid skulle stå under fortlöpande kontroll av läkare synes utskottet inte utgöra tillräcklig garanti mot denna risk. Läkarnas möjligheter till effektiv sådan kontroll är nämligen synnerligen varierande.

Avslutningsvis yttrade utskottet följande:

Utskottet vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att vissa lättnader i bristen på legitimerade sjukgymnaster torde komma att bli resultatet av statsmaktens beslut vid 1957 års riksdag om utbyggnad av utbildningsanstalterna för sjukgymnaster. Bristituationen torde dock komma att bestå under flera år. Under sådana förhållanden är det önskvärt att allmänheten i största möjliga utsträckning kan få ersättningsgrundande behandling även hos andra än legitimerade sjukgymnaster. Detta får dock inte innebära, att kraven på betryggande kunnskap hos den behandlande eftersättes.

Under hänvisning till det anförda avstyrkte utskottet motionerna.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

Vid 1960 års riksdag återkom *motioner* (I: 311 och II: 387) med samma yrkande.

Andra lagutskottet behandlade motionerna i sitt av *riksdagen* godkända utlåtande nr 10. Häri erinrade utskottet om de skäl som anförts mot motionerna vid föregående års riksdag och framhöll att dessa skäl alltjämt syntes bärande. I anledning av att motionärerna förordat, att behandlingarna skulle stå under kontroll inte blott — såsom föreslagits i de tidigare motionerna — av läkare utan även av legitimerad sjukgymnast framhöll utskottet, att detta inte borde leda till ett annat ställningstagande, eftersom sjukgymnasternas kontrollmöjligheter inte torde vara större än läkarnas. För övrigt skulle, fortsatte utskottet, den i motionerna föreslagna ordningen tillämpas endast i sådana orter där legitimerad sjukgymnast inte finns att tillgå. Utskottet anförde avslutningsvis:

Utskottet vill dessutom tillägga, att ett genomförande av motionärernas förslag skulle medföra egendomliga konsekvenser. Vissa behandlingsformer skulle sålunda kunna bli ersättningsgrundande, även om de utföres av okvalificerad eller i ringa grad kvalificerad personal. Andra behandlingar, som kräver kvalificerad personal, t. ex. sådana som utföres av distriktssköterskor, skulle däremot fortfarande inte grunda ersättningsrätt.

Utskottet

Förevarande motioner syftar till att den allmänna sjukförsäkringen skall utge ersättning för sjukgymnastisk behandling, som utförts av annan än legitimerad läkare, legitimerad sjukgymnast och rfa-sjukgymnast (person upptagen på en av riksförsäkringsanstalten fastställd förteckning över personer med sjukgymnastisk utbildning). Såväl 1959 som 1960 har riksdagen behandlat motioner med samma yrkande. Motionerna har då avslagits i enlighet med andra lagutskottets hemställan. Det huvudsakliga skälet har därvid varit, att endast behandling av viss garanterad kvalitet bör ersättas av den allmänna sjukförsäkringen. I fråga om sjukgymnastisk behandling har kravet på viss garanterad kvalitet ansetts tillgodosett, om behandlingen utförts av legitimerad läkare, legitimerad sjukgymnast eller rfa-sjukgymnast. Enligt utskottets mening saknas skäl för ett ändrat ställningstagande.

Utskottets ståndpunkt innebär icke, att vård och behandling av sjuka och invaliderade människor alltid måste utföras endast av personer med omfattande utbildning i sjukvård. Tvärtom kan i många fall personer utan sådan utbildning lämna värdefull hjälp åt sjuka och invalider. Det kan t. ex. nämnas den dagliga vård en moder ger sitt invaliderade barn eller den hjälp en sjuk får av en anställd vårdarinna. Emellertid skulle det uppenbarligen ligga utanför ramen för den allmänna sjukförsäkringen, om denna skulle utge ersättning för sådan vård och hjälp.

Utskottet vill dessutom understryka, att den i motionerna påtalade bristen på legitimerade sjukgymnaster inte bör avhjälpas genom att sjukgymnaster med otillfredsställande kunskaper »auktoriseras» utan genom att utbildningen av sjukgymnaster ökas. Såsom framhållits vid tidigare behandling av förevarande fråga, har statsmakterna år 1957 fattat beslut om en utökning av sjukgymnastutbildningen i landet. En sådan utökning har också kommit till stånd. Härigenom kommer så småningom tillgången på sjukgymnaster att förbättras.

På grund av vad sålunda anförts och med hänvisning till vad andra lagutskottet yttrat vid tidigare behandlingar av förevarande fråga får utskottet hemställa,

att förevarande motioner, I: 277 och II: 229, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 28 februari 1961

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Nils Elowsson, Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Svenson, herr Birke, fröken Nordström, herrar Lars Larsson och Edström;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Lundberg*, Odhe, Wahlund*, Wiklund i Stockholm, fru Eriksson i Ängelholm, herrar Sundelin* och Hamilton.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *Lundberg*, fru *Eriksson* i Ängelholm och herr *Hamilton*, vilka ansett, att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse.

»Antalet legitimerade sjukgymnaster och rfa-sjukgymnaster är begränsat, något som medfört att det särskilt på landsbygden ofta är svårt att få behandling av sådan sjukgymnast. På grund härav är många sjuka och invalidiserade tvungna att på annat sätt söka tillgodose behovet av sjukgymnastisk behandling. I många fall har därvid andra sjukgymnaster anlåtats, i andra fall har behandlingen lämnats av någon annan, som erhållit instruktioner av läkare eller legitimerad sjukgymnast. Det har visat sig, att även då behovet av behandling tillgodosetts på nu nämnda sätt, denna i regel varit av utomordentligt värde; i många fall har den varit en förutsättning för att den sjuke eller invalidiserade över huvud skulle kunna utföra något arbete. Emellertid är sjukförsäkringskassorna, såsom förut framhållits, förhindrade att utge ersättning i dessa fall. Då man inte kan förutsätta att utomstående personer skall utföra behandling utan ersättning, blir därför sjukdomen och invaliditeten ofta särskilt ekonomiskt betungande.

Enligt utskottets mening är det inte rimligt, att sjuka och invalidiserade människor får särskilt dryga kostnader för sjukgymnastiska behandlingar av den anledningen att legitimerad sjukgymnast eller sjukgymnast, som upptagits i riksförsäkringsanstaltens förteckning, inte finns att tillgå. Alla möjligheter att vidga ersättningsrätten, utan att kraven på godtagbar kvalitet hos behandlingen eftersättes, bör därför tillvaratagas. Härvid synes den av motionärerna anvisade vägen med dispenser från riksförsäkringsanstalten för särskilda fall lämplig. Huru de närmare bestämmelserna om förutsättningarna för ersättningsrätt bör utformas, anser dock utskottet, i likhet med motionärerna, böra närmare utredas.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen med bifall till motionerna I: 277 och II: 229 måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt ut-

redning, syftande till sådan ändring i gällande bestämmelser att riks försäkringsanstalten skall kunna medge dispens för sjukkassa att utge ersättning för sjukgymnastisk eller därmed jämförlig behandling, även om behandlingen inte utförts av läkare, legitimerad sjukgymnast eller person, som är upptagen i en av riks försäkringsanstalten fastställd förteckning över personer med sjukgymnastisk utbildning.»